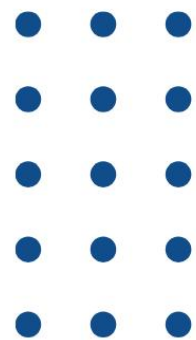

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

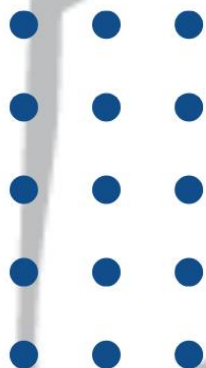
TEISMŲ PRAKTIKOS APŽVALGA

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

2025

RUGSĖJIS

TURINYS

I. ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ BYLOS	4
ANK 422 straipsnio 5 dalies taikymas.....	4
<i>Dėl asmens neblaivumo nustatymo alkokosteriu.....</i>	<i>4</i>
ANK 609, 618 straipsnių taikymas	5
<i>Dėl administracinės atsakomybės patraukto asmens teisės žinoti kaltinimo esmę.....</i>	<i>5</i>
II. BAUDŽIAMOSIOS BYLOS	6
Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso įstatymo laikymasis	6
BPK 8² straipsnio 2 dalies, 242 straipsnio 1 dalies nuostatų laikymasis	6
<i>Dėl informacinių ir elektroninių ryšių technologijų naudojimo apklausiant liudytojus</i>	<i>6</i>
III. CIVILINĖS BYLOS	7
Sandoriai.....	7
<i>Dėl sandorio (ne)pripažinimo niekiniu ir negaliojančiu dėl prieštaravimo Lietuvos Respublikoje įgyvendinamoms tarptautinėms sankcijoms</i>	<i>7</i>
Sutarčių teisė.....	8
<i>Dėl nuomojamo valstybinės žemės sklypo atlaisvinimo, pasibaigus valstybinės žemės nuomos sutarties terminui, nuomininko lėšomis ir kompensavimo už statinius</i>	<i>8</i>
Darbo teisė	10
<i>Dėl ne mažesnio kaip dvigubo darbo užmokesčio priteisimo ir bylinėjimosi išlaidų atlyginimo priteisimo iš darbuotojo, kurio naudai iš dalies išspręsta darbo byla</i>	<i>10</i>

I. ADMINISTRACINIŲ NUSIŽENGIMŲ BYLOS

ANK 422 straipsnio 5 dalies taikymas

Dėl asmens neblaivumo nustatymo alkotesteriu

Apžvelgiamoje atnaujintoje administracinio nusižengimo byloje administracinėn atsakomybėn patraukto asmens atstovas prašė panaikinti apygardos teismo nutartį ir palikti galioti apylinkės teismo nutarimą. Pareiškėjas teigė, kad apygardos teismas, panaikindamas apylinkės teismo nutarimą ir palikdamas galioti institucijos nutarimą, kuriuo jo atstovaujamas buvo nubaustas pagal ANK 422 straipsnio 5 dalį, pažeidė įrodymų vertinimo taisykles, nepašalino byloje esančių prieštaravimų (tarp alkotesterio rodmenų ir specialisto išvados) bei akivaizdžių abejonių dėl administracinėn atsakomybėn patraukto asmens neblaivumo laipsnio (fakto).

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas nurodė, kad pagrindinis neblaivumo nustatymo metodas yra alkotesteris, o medicininė apžiūra – tik pagalbinis metodas, dėl to pareiškėjas nėra teisus teigdamas, kad būtent medicininei apžiūrai, atliktai pagal Lietuvos Respublikos teisės aktų reikalavimus, yra suteikiama didesnė įrodomoji reikšmė (lyginant su alkotesterių rodmenimis). Teisėjų kolegija pažymėjo, kad apsvaigimo nuo alkoholio ir psichiką veikiančių medžiagų nustatymo metodikos yra skirtingos, o medicininė apžiūra yra būtina tik siekiant nustatyti apsvaigimą nuo narkotinių psichiką veikiančių medžiagų. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas atkreipė dėmesį į suformuotą nuoseklią teismų praktiką, kurioje nurodoma, kad, sprendžiant klausimą dėl asmens atsakomybės pagal ANK 422 straipsnį, asmens neblaivumo laipsnis svarbus tik toks, koks jis buvo vairavimo metu. Taigi įvykio vietoje atlikto vairuotojo blaivumo patikrinimo alkotesteriu rezultatai, nesant duomenų apie pažeistą patikrinimo procedūrą, paprastai geriausiai atspindi asmens būseną vairavimo metu. Per medicininę apžiūrą, kuri atliekama praėjus tam tikram laikui po reikšmingo įvykio, nustatytas neblaivumo laipsnis neparodo to neblaivumo laipsnio, kuris buvo prieš tam tikrą laiko tarpą. Taigi, administracinėn atsakomybėn traukiamo asmens iniciatyva atlikto kraujo tyrimo rezultatai patys savaime nepaneigia testavimo techninėmis priemonėmis duomenų ir turi būti vertinami pagal tas pačias taisykles, kaip ir kiti įrodymai. Tačiau dėl įvykio metu užfiksuoto asmens neblaivumo laipsnio neturi kilti jokių abejonių. Teisėjų kolegija nurodė, kad nors šioje byloje policijos pareigūnų tikrinimo alkotesteriu ir vėliau administracinėn atsakomybėn patraukto asmens iniciatyva gydymo įstaigoje atlikto kraujo tyrimo rezultatai skiriasi, tačiau ši aplinkybė aptariamam atvejui nekeičia padarytos išvados, jog pažeidėjas vairavo transporto priemonę būdamas neblaivus. Vien tai, kad po 1 val. 16 min. nuo pirmo pūtimo atlikus kraujo tyrimą buvo nustatyta, jog pažeidėjas yra blaivus, savaime nepaneigia tikrinimo alkotesteriu rezultatų nesant duomenų, kad buvo pažeista neblaivumo tikrinimo tvarka. Tokių duomenų nenurodė ir administracinėn atsakomybėn patrauktas asmuo, kuris ir neneigė, kad prieš vairuodamas vartojo alkoholio (išgėrė stiklinę alaus).

Atsižvelgdamas į išdėstytus argumentus, Lietuvos Aukščiausiasis Teismas apygardos teismo nutartį paliko nepakeistą, o administracinėn atsakomybėn patraukto asmens atstovo prašymą atmetė.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2025 m. rugsėjo 30 d. nutartis administracinio nusižengimo byloje Nr. 2AT-31-1073/2025

ANK 609, 618 straipsnių taikymas

Dėl administracinės atsakomybės patraukto asmens teisės žinoti kaltinimo esmę

Šioje atnaujintoje administracinio nusižengimo byloje asmuo buvo nubaustas pagal ANK 246 straipsnio („Aplinkos teršimas nuotekomis“) 3 dalį už pakartotinį ANK 246 straipsnio 1 dalyje nurodyto administracinio nusižengimo padarymą. Administracinės atsakomybės patraukto asmens atstovė prašė panaikinti institucijos nutarimą, apylinkės ir apygardos teismų nutartis ir administracinio nusižengimo bylą perduoti iš naujo nagrinėti institucijai. Pareiškėja teigė, kad surašytuose administracinio nusižengimo protokole ir institucijos nutarime nebuvo nurodyta, už kokią konkrečią alternatyvią veiką, nurodytą ANK 246 straipsnio 1 dalyje, jos atstovaujamasis traukiamas administracinės atsakomybės. Pareiškėjos nuomone, dėl to buvo pažeista administracinės atsakomybės patraukto asmens teisė žinoti, kuo yra kaltinamas, ir apribota galimybė tinkamai gintis nuo jam pateikto kaltinimo.

Teisėjų kolegija nurodė, kad abiejuose procesiniuose dokumentuose buvo detalai išdėstyta padaryto administracinio nusižengimo esmė ir nustatytos veikos aplinkybės, nurodytas ANK straipsnis, kuriame nustatyta atsakomybė, taip pat specialaus teisės akto reikalavimai, kurie buvo pažeisti. Šie dokumentai atitiko jų turiniui keliamus ANK 609, 618 straipsniuose nurodytus reikalavimus. Teisėjų kolegija pažymėjo, kad administracinės atsakomybės patrauktas asmuo dirbo cecho vyr. meistru, buvo nuotekų tvarkymo specialistas, turintis atitinkamų žinių ir patirties, jau nuo 2021 m. buvo atsakingas už nepertraukiamą buitinių nuotekų tinklų darbą ir nustatyto technologinio režimo palaikymą, įrenginių būklės kontrolę, todėl privalėjo užtikrinti, kad būtų laikomasi aplinkosauginių reikalavimų, dėti visas pastangas, kad valomos ir išleidžiamos nuotekos neterštų aplinkos ir atitiktų taršos leidime nurodytus reikalavimus. Be to, pažeidėjas administracinės atsakomybės pagal ANK 246 straipsnį buvo patrauktas ne pirmą kartą. Taigi Lietuvos Aukščiausiasis Teismas nusprendė, kad ginčijamų dokumentų turinys ir administracinės atsakomybės patraukto asmens turima patirtis leido jam visiškai suvokti, už kokį nusižengimą jis yra patrauktas administracinės atsakomybės ir kokia yra kaltinimo teisinė kvalifikacija. Kartu teisėjų kolegija atkreipė dėmesį į tai, kad iš administracinės atsakomybės patraukto asmens ir jo atstovų skundų turinio viso proceso metu akivaizdu, jog jis, gindamasis nuo pateikto kaltinimo, suprato jam inkriminuoto administracinio nusižengimo esmę ir aktyviai realizavo teisę į gynybą. Pareiškėja nenurodė, kokia kitokia gynybos strategija galėjo būti naudojama, jei administracinio nusižengimo protokole ir institucijos nutarime būtų nurodyta, kokia konkreti alternatyvi veika, nustatyta ANK 246 straipsnio 1 dalyje, pažeidėjui inkriminuojama (t. y. ar bendriausia prasme gynyba dėl šių aplinkybių būtų kitokia).

Taigi Lietuvos Aukščiausiasis Teismas padarė išvadą, kad pagrindo teigti, jog buvo pažeista administracinės atsakomybės patraukto asmens teisė žinoti, kuo jis kaltinamas, ir tinkamai gintis nuo jam pateikto kaltinimo nėra, ir pareiškėjos prašymą atmetė.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2025 m. rugsėjo 26 d. nutartis administracinio nusižengimo byloje Nr. 2AT-29-891/2025

II. BAUDŽIAMOSIOS BYLOS

Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso įstatymo laikymasis

BPK 8² straipsnio 2 dalies, 242 straipsnio 1 dalies nuostatų laikymasis

Dėl informacinių ir elektroninių ryšių technologijų naudojimo apklausiant liudytojus

Kasaciniame skunde nuteistojo gynėjas teigė, kad pirmosios instancijos teismas pažeidė pareigą tiesiogiai ištirti bylos įrodymus, taip pat rungimosi principą ir nuteistojo teisę į gynybą, nes, apklausdamas liudytojus nuotoliniu būdu, nesudarė sąlygų nuteistajam veiksmingai patikrinti jų parodymų patikimumą.

Kasacinis teismas nurodė, kad įstatymų leidėjas yra nustatęs atvejus, kai liudytojas gali būti apklausiamas teismo posėdžio metu naudojantis techninėmis ryšio priemonėmis, taigi liudytojo apklausos atlikimas įstatymo nustatyta tvarka (vaizdo konferencijos būdu) savaime nereiškia teismo pareigos tiesiogiai ištirti bylos įrodymus nevykdymo ir neapriboja gynybos galimybių tinkamai realizuoti savo teises, o kartu ir rungimosi principo pažeidimo.

Teisėjų kolegija pažymėjo, kad tiek BPK 8² straipsnio 2 dalis, tiek BPK 279 straipsnio 6 dalis nenustato konkrečių atvejų, kada liudytojai išimtinė tvarka gali būti apklausiami vaizdo konferencijos būdu. Šios liudytojo apklausos bei dalyvavimo teismo posėdyje formos pritaikymo būtinumas paliekamas vertinti teismo kompetencijai. Apžvelgiamoje byloje nustatyta, kad, prieš organizuojant liudytojų apklausą vaizdo konferencijos būdu, liudytojams buvo išsiųsti teismo šaukimai atvykti į teismo posėdį tiesiogiai, tačiau abu liudytojai atsisakė dalyvauti teismo posėdyje, nurodydami to priežastis (vienam iš liudytojų neseniai atlikta kojos operacija, o kitas liudytojas neturi transporto ir lėšų). Atsižvelgdamas į tai, pirmosios instancijos teismas priėmė nutartį atvesdinti minėtus liudytojus į kitą teismo posėdį, tačiau, vykdant teismo nutartį, gautas policijos pareigūnų pranešimas, kad dėl sveikatos būklės vieną iš liudytojų pristatyti į teismo posėdį būtų sudėtinga, kadangi jis dėl patirtos kojos traumos naudojasi neįgaliojo vežimėliu. Taigi, iš bylos duomenų matyti, kad pirmosios instancijos teismas, neatvykus liudytojams tiesiogiai į teismo posėdį, ėmėsi priemonių tiesioginiam asmenų dalyvavimui užtikrinti, o gavęs informacijos, kad liudytojų atvesdinimas negalimas, pasinaudojo jų dalyvavimo užtikrinimo teismo posėdyje vaizdo konferencijos būdu galimybe.

Kartu teisėjų kolegija pažymėjo ir tai, kad iš bylos medžiagos matyti, jog nuteistojo gynėja išreiškė nesutikimą dėl minėtų liudytojų apklausos vaizdo konferencijos būdu, todėl teismas tokio apklausos būdo pasirinkti negalėjo, tačiau pirmosios instancijos teismo teisiomojo posėdžio protokole užfiksuota, jog teismas, nutaręs liudytojus apklausti nuotoliniu būdu, sprendė dėl šių apklausos teismo salėje, jeigu gynėja to pageidaus. Šiuo atveju gynyba nepareiškė prašymo dėl liudytojų apklausos tiesiogiai teisme. Apklausiant minėtus liudytojus naudojant informacines ir elektroninių ryšių technologijas tiek gynėja, tiek pats kaltinamasis aktyviai naudojosi savo teise užduoti klausimų, prašė pagarsinti ankstesnius liudytojų

parodymus. Dėl to, teisėjų kolegijos vertinimu, vaizdo konferencijos būdu atlikta liudytojų apklausa neriboja šalių rungimosi principo.

Atsižvelgdama į išdėstytus argumentus, teisėjų kolegija konstatavo, kad žemesnės instancijos teismai nepadarė esminių BPK 7 straipsnio, 8² straipsnio 2 dalies ir 242 straipsnio 1 dalies reikalavimų pažeidimų.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2025 m. rugsėjo 23 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-127-697/2025

III. CIVILINĖS BYLOS

Sandoriai

Dėl sandorio (ne)pripažinimo niekiniu ir negaliojančiu dėl prieštaravimo Lietuvos Respublikoje įgyvendinamoms tarptautinėms sankcijoms

Ieškovė prašė pripažinti jos, atsakovės ir bendrovės sudarytą maksimaliosios svetimo turto sutartinės hipotekos sandorį (toliau – ir ginčo sandoris) bei notarės išduotą vykdomąjį įrašą niekiniais ir negaliojančiais. Netenkinus šio reikalavimo, ieškovė prašė ginčo sandorį nutraukti teismo sprendimu ir pripažinti vykdomąjį įrašą negaliojančiu. Ieškovė nurodė, kad ginčo sandorio tikslas buvo užtikrinti bendrovės sutartinius įsipareigojimus atsakovei ieškovės turtu. Ginčo sandoriu ieškovė neatlygintinai įkeitė faktiškai visą savo turimą nekilnojamąjį turtą atsakovei, todėl nurodytas sandoris lėmė ieškovės nemokumą. Tokiu būdu buvo sudaryta galimybė įkaito turėtojui nesąžiningai praturtėti įkaito davėjo kreditorių sąskaita. Ieškovės įsitikinimu, ginčo sandoris prieštarauja imperatyviosioms įstatymo normoms bei viešajai tvarkai, nes atsakovės savininkas yra Baltarusijos Respublika, kuriai vadovauja Aleksandras Lukašenka (Aliaksandr Lukashenka), todėl jis yra netiesioginis naudos gavėjas, t. y. patenka į 2006 m. gegužės 18 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 765/2006 dėl ribojančių priemonių Prezidentui Lukašenkai ir tam tikriems Baltarusijos pareigūnams (toliau – Reglamentas Nr. 765/2006) I priede nurodytų asmenų, kuriems taikomos sankcijos ir kurie netiesiogiai valdo ir kontroliuoja įmonę, sąrašą. Be to, nuo 2021 m. birželio 22 d. įvedus ketvirtąjį sankcijų paketą Baltarusijos Respublikai, sankcijos pritaikytos ir tiesiogiai atsakovei.

Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai ieškinį atmetė, nusprendę, kad A. Lukašenka į Reglamento Nr. 765/2006 I priedo sąrašą buvo įtrauktas 2020 m. lapkričio 6 d., o ginčo sandoris buvo sudarytas 2014 m. sausio 23 d., kai atsakovė nebuvo įtraukta į asmenų, kuriems taikomos sankcijos ir draudimai, sąrašą, taip pat tai, kad nėra pagrindo pripažinti ginčo sandorį negaliojančiu dėl prieštaravimo imperatyviosioms normoms.

Kasacinis teismas pažymėjo, kad vien aplinkybė, jog tam tikras asmuo formaliai pats nėra įtrauktas į sankcijų sąrašus, nereiškia, jog sankcijų režimas jam nebus taikomas – už jo *de facto* (faktiškai) gali stovėti į sąrašą įtrauktas asmuo. Taigi, teismas, nagrinėdamas bylą dėl sandorio pripažinimo niekiniu ir negaliojančiu dėl šio sandorio prieštaravimo Europos Sąjungos taikomoms ribojamosioms priemonėms turėjo pareigą ne tik įvertinti, ar ginčo sandorio šalis (šiuo atveju – atsakovė) yra tiesiogiai įtraukta į Reglamento Nr. 765/2006 I priedo sąrašą, bet ir nustatyti, ar ši sandorio šalis nėra valdoma ir (ar) kontroliuojama sankcionuotų asmenų, t. y.

ar ginčo sandorio sudarymo metu nesankcionuotas asmuo *de facto* nebuvo valdomas ar kontroliuojamas sankcionuoto asmens.

Kasacinis teismas nurodė, kad apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai nusprendė, jog ginčo sandorio sudarymo metu A. Lukašenkai nebuvo taikomos ribojamosios priemonės. Tokią išvadą kasacinis teismas padarė, atsižvelgdamas į tai, kad ginčo sandorio sudarymo metu galiojusios Reglamento Nr. 765/2006 redakcijos, įsigaliojusios nuo 2014 m. sausio 21 d., I priedo, detalizuojančio Reglamento Nr. 765/2006 2 straipsnio 1 dalyje nurodytus asmenis, subjektus ir institucijas, A dalies 119 punkte buvo nurodytas A. Lukašenka, greta įtraukimo į sąrašą priešasčių nurodant, kad jis yra Baltarusijos Respublikos Prezidentas. Taigi, ginčo sandorio sudarymo metu A. Lukašenkai buvo taikomos ribojamosios priemonės, apimančios, be kita ko, jam priklausančių, nuosavybės teise turimų, valdomų arba kontroliuojamų lėšų ir ekonominių išteklių įšaldymą. Apeliacinės instancijos teismas, konstatavęs, kad ginčo sandorio sudarymo metu A. Lukašenkos atžvilgiu nebuvo taikomos ribojamosios priemonės, nebevertino atsakovės ir A. Lukašenkos ryšių, kurie leistų nuspręsti, ar atsakovė yra kontroliuojama ir (ar) valdoma sankcionuoto asmens (A. Lukašenkos), kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 765/2006 2 straipsnio 1 dalį. Be to, kilus ginčui dėl sandorio pripažinimo niekiniu ir negaliojančiu, teismas, atsižvelgdamas į Reglamento Nr. 765/2006 tikslą ir 2022 m. birželio 27 d. Europos Sąjungos Tarybos generalinio sekretoriato pranešime Nr. 10572/22 „ES ribojamųjų priemonių veiksmingo įgyvendinimo geriausia praktika“ įtvirtintus kriterijus, turėjo atlikti tyrimą ir aiškintis, be kita ko, kam ginčo sandorio sudarymo metu priklausė atsakovės akcijos, kaip skiriami atsakovės valdymo organai ir paskirstomas atsakovės gaunamas pelnas. Tai, esant būtinybei, galėjo būti aiškinamasi ir kreipiantis į atitinkamas nacionalines ar tarptautines institucijas.

Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas panaikino apeliacinės instancijos nutartį ir perdavė bylą iš naujo nagrinėti apeliacinės instancijos teismui.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2025 m. rugsėjo 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-117-684/2025

Sutarčių teisė

Dėl nuomojamo valstybinės žemės sklypo atlaisvinimo, pasibaigus valstybinės žemės nuomos sutarties terminui, nuomininko lėšomis ir kompensavimo už statinius

Ieškovė prašė panaikinti atsakovės Nacionalinės žemės tarnybos (toliau – NŽT) raštą, kuriuo buvo atmesti ieškovės skundai dėl NŽT Rašto 1, Rašto 2, Rašto 3 ir NŽT Įsakymo, panaikinti NŽT Raštus 1–3 ir Įsakymą. Atsakovė Raštais 1–3 nurodė atlaisvinti valstybinės žemės sklypus, kurių nenumatoma naudoti poilsio nameliams eksploatuoti. Ieškovei nuosavybės teise priklausantys poilsio nameliai buvo pastatyti valstybinėje žemėje iki nuomos sutarčių sudarymo, o nuomos sutartys buvo sudarytos būtent poilsio nameliams eksploatuoti. Teisės aktų nustatyta tvarka poilsio nameliai buvo ir yra įregistruoti Nekilnojamojo turto registre kaip savarankiški nekilnojamojo turto objektai. 2014–2015 m. buvo atlikti tik poilsio namelių kapitalinio remonto darbai. Poilsio namelių statybos darbų teisėtumą jau yra tyrusi Valstybinė teritorijų planavimo ir statybos inspekcija ir savo išvadoje pažeidimų, susijusių su statinių remonto darbais, nenustatė. Ieškovės manymu, atsakovės teiginiai apie tariamai neteisėtai

atliktus poilsio namelių kapitalinio remonto darbus yra paneigti įsiteisėjusiais teismo procesiniais sprendimais, dėl to reikalavimas atlaisvinti žemės sklypus, t. y. nugriauti teisėtai pastatytus poilsio namelius, yra nepagrįstas.

Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai ieškinį atmetė.

Kasacinis teismas išaiškino, kad atsižvelgiant į tai, jog šalys nuomos sutartimis susitarė, kad pastatų vertės kompensavimo ir sklypo sutvarkymo klausimas pasibaigus nuomos terminui vyks pagal CK 6.557 straipsnio nuostatas, atsakovės pareiga kompensuoti ieškovei už poilsio namelius ir ieškovės pareiga savo lėšomis sutvarkyti sklypą priklauso nuo to, ar poilsio nameliai suremontuoti (atstatyti) teisėtai.

Kasacinis teismas konstatavo, kad nuomos sutarčių galiojimo metu iš esmės pakitus teisinėms aplinkybėms dėl ginčo sklypo naudojimo paskirties, apie kurias ieškovė žinojo prieš atlikdama remonto darbus, bent nuo 2010 m. (įsiteisėjus administracinių teismų procesiniams sprendimams, kuriais buvo panaikintas savivaldybės tarybos sprendimas dėl detaliojo plano patvirtinimo ir pritarimo sutartims dėl infrastruktūros plėtojimo) ieškovė negalėjo turėti teisėto lūkesčio, kad, pasibaigus nuomos sutarčių terminui, jos bus pratęstos ir kad, atlikus poilsio namelių atstatymą, vykdant kapitalinį remontą, jai už tokius poilsio namelių pagerinimus bus kompensuota. Atsižvelgiant į tai, ieškovė, 2014–2015 m. atstačiusi poilsio namelius, vykdydama kapitalinį remontą, stokojo rūpestingumo ir akivaizdžiai veikė savo rizika, todėl atsakovei nekyla pareiga išpirkti poilsio namelius tokios būklės, kokios jie buvo nuomos sutarčių pabaigoje. Tačiau poilsio nameliai, kokios būklės jie buvo išlikę iki 2010 m. (iki administracinių teismų procesinių sprendimų įsiteisėjimo), vertintini kaip pastatyti teisėtai pareigos nugriauti juos savo lėšomis ir pareigos kompensuoti poilsio namelių vertę kontekste, todėl ieškovė turi teisę į kompensaciją už poilsio namelių dalis (fragmentus), išlikusias iki administracinių teismų procesinių sprendimų įsiteisėjimo. Taigi poilsio namelių dalių (jų fragmentų), išlikusių iki administracinių teismų procesinių sprendimų įsiteisėjimo, griovimas turi būti atliekamas atsakovės sąskaita, o poilsio namelių atstatymo, vykdant kapitalinį remontą, pagrindu pagerinta dalis turi būti pašalinta ieškovės sąskaita. Todėl kasacinis teismas šią ieškovės ginčijamo atsakovės rašte išdėstytą sprendimo dalį pripažino neteisėta.

Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas panaikino apeliacinės instancijos teismo nutarties dalį ir dėl šios dalies priėmė naują sprendimą – ieškovės ieškinį tenkino iš dalies, panaikino atsakovės rašte išdėstytą sprendimo dalį, kuria ieškovė įpareigota savo lėšomis atlaisvinti žemės sklypus tokios faktinės padėties, kokios buvo iki administracinių teismų procesinių sprendimų įsiteisėjimo, ir atsisakyta ieškovei kompensuoti už statinio dalis (fragmentus), buvusias iki minėtų administracinių teismų procesinių sprendimų įsiteisėjimo.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2025 m. rugsėjo 15 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-143-943/2025

Darbo teisė

Dėl ne mažesnio kaip dvigubo darbo užmokesčio priteisimo ir bylinėjimosi išlaidų atlyginimo priteisimo iš darbuotojo, kurio naudai iš dalies išspręsta darbo byla

Ieškovė (darbdavė) prašė teismo pripažinti, kad atsakovės (darbuotojos) reikalavimai ieškovei dėl darbo poilsio dienomis apmokėjimo bei netesybų sumokėjimo yra nepagrįsti, ir juos atmesti. Ieškovė nurodė, kad atsakovė dirbo darbo grafike nustatytais poilsio dienomis savo pačios prašymu ir susikeitė pamainomis su kolege, norėdama išdirbti daugiau valandų bei papildomai užsidirbti.

Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismai priteisė atsakovei iš ieškovės nesumokėtą darbo užmokestį už darbą poilsio dienomis 1,5 tarifu.

Kasacinis teismas nurodė, kad iš DK 144 straipsnio 1 dalies turinio matyti, jog įstatymų leidėjas, nustatydamas darbdavio pareigą mokėti dvigubą atlyginimą už darbą grafike nenurodytais dienomis, siekė apsaugoti darbuotojus nuo siurprizinio darbo grafikų keitimo darbdavio valia. DK 115 straipsnyje būtent darbdaviui įtvirtintos pareigos parengti darbo grafikus ir pranešti darbuotojams ne vėliau kaip prieš septynias dienas iki jų įsigaliojimo bei juos keisti tik nuo darbdavio valios nepriklausančiais atvejais, įspėjus darbuotoją prieš dvi darbuotojo darbo dienas. Tačiau šios darbdavio pareigos negali būti aiškinamos kaip ribojančios darbuotojo teisę prašyti pakeisti darbo grafiką, kai tai būtina pačiam darbuotojui. Jei ir šiuo atveju darbuotojui turėtų būti mokamas dvigubas atlygis už darbą, nebūtų pasiektas įstatymo leidėjo tikslas apsaugoti darbuotoją – toks formalus dvigubo apmokėjimo taisyklės taikymas galiausiai pažeistų paties darbuotojo interesus, ribotų jo galimybes susitarti su darbdaviu, nes tokiomis nepalankiomis sąlygomis darbdavys, tikėtina, nesutiktų tenkinti darbuotojo prašymo. Apibendrinus – darbdavio pareiga mokėti darbuotojui dvigubą atlyginimą už darbą grafike nenurodytais dienomis kyla iš įstatymo leidėjo tikslo apsaugoti darbuotojo galimybę planuoti savo darbo ir poilsio laiką, todėl DK 144 straipsnio 1 dalis aiškintina taip, kad, viena vertus, darbuotojas turi teisę gauti dvigubą darbo užmokestį tais atvejais, kai darbdavio valia dirba poilsio dieną, kita vertus, darbuotojas negali turėti teisėto lūkesčio gauti dvigubą užmokestį už darbą savo poilsio dieną, jei jo keitimą inicijuoja pats darbuotojas išimtinai savo interesais.

Kasacinis teismas pažymėjo, kad DK 144 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, jog už darbą poilsio dieną, kuri nenustatyta pagal darbo (pamainos) grafiką, mokamas ne mažesnis kaip dvigubas darbuotojo darbo užmokestis, todėl galima situacija, kai darbuotojas dirba ne savo darbo grafike nurodytais dienomis ir atitinkamai nedirba nurodytosiomis savo grafike, tačiau gauna dvigubą darbo užmokestį, nes DK 144 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, jog dvigubas darbo užmokestis mokamas ne už viršvalandžius, kaip teigia ieškovė, o todėl, kad nesilaikyta darbo grafiko. Dėl to šiuo atveju reikšminga aplinkybė yra tik ta, ar poilsio dienomis darbuotoja dirbo savo prašymu ar darbdavės valia. Nagrinėjamu atveju teismai nustatė, kad darbdavė įrodė, jog darbuotoja pati prašė pakeisti darbo grafiką tik vieną dieną, todėl konstatavo, kad darbdavė nepaneigė prezumpcijos, jog, neatlikus darbo grafiko pakeitimo, darbuotoja dirbo poilsio dienomis būtent darbdavės nurodymu.

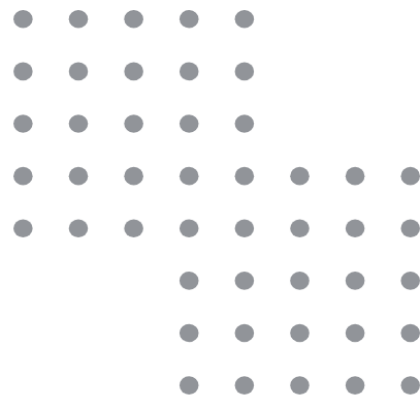
Kasacinis teismas konstatavo, kad esant nustatytoms aplinkybėms, jog darbuotoja dirbo poilsio dienomis, apeliacinės instancijos teismas neturėjo pagrindo nesivadovauti DK 144 straipsnio 1 dalimi ir mažinti jai tenkančio užmokesčio už darbą, ir priteisti ne dvigubą, o pusantro karto didesnę atlyginimą.

Kasacinis teismas nurodė, kad atsakovei priteistina iš ieškovės 1074,48 Eur kompensacija už darbą byloje nustatytomis atsakovės poilsio dienomis.

Spręsdamas dėl bylinėjimosi išlaidų, patirtų pirmosios ir apeliacinės instancijos teismuose, paskirstymo, kasacinis teismas pažymėjo, kad apeliacinės instancijos teismas, skirstydamas šias išlaidas, vadovavosi principu „palaimėjęs moka“ ir atsakovės tenkintų priešieškinio reikalavimų proporcija. Įskaitęs šalių tarpusavio mokėtinas sumas, apeliacinės instancijos teismas priteisė ieškovei iš atsakovės iš viso 5440,50 Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų pirmosios ir apeliacinės instancijos teismuose, atlyginimo. Taigi, kasacinio teismo vertinimu, šios bylos galutinis rezultatas yra toks, kad atsakovė ne tik praranda galimybę gauti priteistą kompensaciją, bet dar turi sumokėti ieškovei 4366,02 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo. Dėl nurodytų priežasčių kasacinis teismas konstatavo, kad tokiu būdu realiai darbuotojos teisės šioje byloje liktų neapgintos, ji netektų priteistos piniginių kompensacijos, nors iš esmės pagrįstai reikė su darbo santykiais susijusius reikalavimus ir sąžiningai naudotosi savo procesinėmis teisėmis darbo ginčą perkėlus nagrinėti teisme. Todėl, siekiant užtikrinti atsakovės teisę į realią teisminę gynybą, šioje byloje taikytina CPK 93 straipsnio 4 dalis, leidžianti nukrypti nuo taisyklės „palaimėjęs moka“ taikymo ir užtikrinti sąžiningą bylinėjimosi išlaidų byloje paskirstymą.

Remdamasis nurodytais argumentais, kasacinis teismas pakeitė pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinius sprendimus ir priteisė atsakovei iš ieškovės dar vieną atlyginimą už darbą byloje nustatytomis atsakovės poilsio dienomis, o ieškovei iš atsakovės priteisė 800 Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų pirmosios ir apeliacinės instancijos teismuose, atlyginimo.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2025 m. rugsėjo 25 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-128-1120/2025

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

Teisės tyrimų grupė

Šioje apžvalgoje pateikiamos neoficialios Lietuvos Aukščiausiojo Teismo procesinių sprendimų santraukos, parengtos informavimo tikslu. Oficialius sprendimų tekstus galite rasti [Teisės aktų registre](#) arba [Lietuvos teismų informacinės sistemos \(LITEKO\) viešojo sprendimų paieškoje](#).

GYNĖJŲ G. 6, 01109 VILNIUS
TEL. +370 5 2 616 466
EL.P. LAT@TEISMAS.LT